

Майже наприкінці двадцятого століття міжнародний потяг Львів — Санкт-Петербург прибув на станцію Луцьк опівночі. Він спізнився всього лише на вісім хвилин. До того спізнювався на цілих півгодини, що було, зрештою, не так і багато для нинішнього непевного часу. Однак на підході до Луцька машиністові вдалося скоротити розрив і молода провідниця із сьомого плацкартного вагона знала, що до наступної великої станції — Ковеля — якщо не трапиться чогось надзвичайного, прибудуть за графіком. А втім, що їй до того, її провини в жодному запізненні нема.

Як і належало, вона заздалегідь попередила тих пасажирів, котрі мали виходити. Їх було четверо. Молоде подружжя — він, високий, вродливий, із виразними очима, і вона, сіренька пташка, правда, з повними соковитими губами — усю дорогу завзято шепотілося і сперечалося. До провідниці долітали фрагменти розмов, і вона зрозуміла, що їдуть ці двоє до родичів, з якими перед тим майже не підтримували стосунків, а зараз несподівано одержали запрошення на розподіл спадщини: після смерті, здається, двоюрідної тітки їм теж мала перепасти дещича. Яюсь, проходячи повз них, провідниця почула, як дружина твердила, що проживуть і без цієї подачки. Чоловік щось заперечив, та вона не розчула, що саме. Уже опинившись у провідницькому купе, подумала: якби на неї впала хоч якась крихта з чийогось там

стола, вона не відмовилася б, нізащо не відмовилася б, усе взяла б. Надто багато прикрощів зазнала в цьому несправедливому холодному світі, де приречена бути вічною жебрачкою, а тепер ще й блукалицею, не маючи ані пристановиська, ані надії на щось постійне, хоч віддалено схоже на щастя, тільки цю нескінченну осоружну дорогу, нудотний запах чужої зіжмаканої постелі й обривки чужих розмов і сповідей, сплєтених у клубок щоденного та щонічного хаосу, який оточує страшним виром.

Тепер подружжя йшло проходом, наповненим чужими сніми, неголосними розмовами, вуркотіннями й зітханнями, запахом вистромлених із-під простирадл ніг. За ними поволі дибав дідок у засмальцьованій куфайці, хоч надворі стояло ще літо, а далі повз, мов сліпий слимак, молодий хлопчисько з двома величезними сумками. Провідниця перед тим ледве його добудилася. Потяг стишував хід, провідниця виглянула крізь двері: стало видно старовинну, ще з минулого століття, будівлю вокзалу й людський мурашник, який, незважаючи на нічний час, вирував на пероні. «Куди вони їдуть, куди поспішають, навіщо? — подумала провідниця. — Якби вони знали, яка то мука — їздити і їздити, не маючи прихистку». Але знала вона й те, що зрушений світ не зупинити, що дорогою буде ще порожніти й заповнюватися потяг разом із її вагоном, поки нарешті дика орда міщечників не кинеється скуповувати, ошаслилювати місто, чимось схоже на те, звідки вони виїхали, нашпиговувати його маслом, ковбасою, м'ясом, зубною пастою, кухонним причандаллям, цукром, усіма мислимими й немислимими товарами, на які досі ще багата Україна.

Потяг спинився, провідниця, як і годилося, відчинила двері. Перед ними вже з'юрмилися з десяток людей із валізами й торбами. Провідниця зійшла на перон, сказала:

— Дайте пасажирам вийти, — і відступила крок убік.

— І куди вони пруться? — мовив хлопчисько, нарешті прочумлюючись від сну, перед тим як ступити на сходинку.

— До своєї погибелі, — чи то буркнув, чи то пофілософствував дідок.

Як і слід було сподіватися, всі їхали якщо не до Санкт-Петербурга, то в Білорусь. Але один квиток, чи не останній (бо п'ятеро чоловіків і дві жінки, які стояли збоку й непевно позирали на провідницю, явно квитків не мали й готувалися упрохувати взяти їх, безквиткових), змусив провідницю мимоволі ледь-ледь здригнутися.

— Ви до...

Вона підвела голову й подивилася на молодого чоловіка років двадцяти п'яти, зі спортивною сумкою, що повисла на самісінькому краю правого плеча. Провідниця ще раніше звернула на нього увагу. Чоловік стояв трохи осторонь, біля вродливої дівчини, і зі скептичним спокоєм спостерігав за натовпом уздовж потяга. Щось говорила дівчина, але здавалося, він її не слухав. Що привернуло увагу? Постава, цей спокій? Модна легка куртка, з-під якої визирала кольорова проста сорочка? Вона тоді ще раз мимоволі зиркнула на нього. І ось тепер він простягає їй квиток, а дівчина тихо гладить його спину.

— До Старої Вишні я, — сказав міцний чоловік чи хлопець. — Ви здивовані? Ніхто туди не їздить? Чи там потяг не зупиняється? То я на ходу скочу.

— Ні, чому ж...

Часом і їздять, трапляються пасажери, хотіла вона сказати, але не сказала. Потяг, хоч лише на хвилину, але зупиняється.

Провідниця мовчки дала дорогу. Пасажир (сумка ледве не сповзла з плеча, він поправив її недбалим жестом) пройшов до вагона, наостанку послав дівчині поцілунок рукою.

Провідниця ледве відбилася від безбілетників, порадивши їм пошукати щастя в інших вагонах. Ні, підробити вона не проти, але не сьогодні. Не сьогодні, от у чім річ.

Вона ледве дочекалася того моменту, коли потяг рушив і поповз уздовж перону, проминаючи пристанційні будівлі. Ось уже його повністю ковтнула густа дьогтьова ніч, щоб за півгодини виштовхнути зі своїх обіймів на наступній станції. Тепер тільки дерева чорними привидами бовваніли обабіч колії. До Старої Вишні ще три зупинки: Рожище, Голоби й Ковель. Майже три години їзди. Дві з половиною. Якщо точніше — дві години сорок сім хвилин. «Виміряй із секундами», — покепкувала з себе провідниця. Вона відірвалася від холодного вікна, до якого притулялася чолом. Треба було йти у вагон, виконувати набридлі обов'язки. Зібрати квитки, видати постільну білизну. Потім прийде Коля, молодий бригадир. Він завжди приходить після півночі. Якщо потяг нічний. Нічний потяг. Нічний. Але ж як важко їй іти до свого купе. Господи...

Провідниця довго сиділа на лавці у провідницькому купе. Потяг уже набрав швидкість. Якись силуети тьмяно миготіли за вікном. Провідниця дивилася туди, її очі вбирали темряву, і пітьма, здавалося, забирала їх до себе, притягувала її геть усю. Невже причина заціпеніння в тому, що в її вагоні їде цей чоловік, чи то радше хлопець? Так, їде до Старої Вишні. Але ж він не знає, не може знати, звідки вона родом. Він сам не звідти, не з її рідного містечка, інакше б вона його знала, вони майже ровесники або й узагалі однолітки.

Чоловік зі спортивною сумкою, який їхав до Старої Вишні, мав місце приблизно посередині вагона. І хоч як зволікала провідниця, доскіпливо передивляючись квитки трьох інших пасажирів, таки добралась і до нього. Хлопець як хлопець. Худорлявий, але міцний. Руки теж міцні й, видно,

дужі, плечі широкі. Не надто вродливий, але й не потвора. Хіба що вуха занадто стирчать, ніс ніби втиснутий в обличчя, трохи, майже непомітно викривлений. Може, боксер? На тонкі губи виповзала змійка іронічної посмішки. «Господи, навіщо я його вивчаю? — подумала провідниця. — Час усе одно йде, ще їхати якихось дві з половиною години, та й усе». Не думати про цей шлях — ось він, вихід.

— Що, фальшивий квиток? — весело спитав пасажир.

— Ні, чому ж... Пробачте. Постіль брати не будете?

— Та вже якось так передрімаю. Довго їхати?

— Дві з половиною години, — повторила вголос провідниця цифру, яка причепилася, мов реп'ях. — Дрімайте, я вас розбуджу.

— Дякую.

— Будь ласка. Це моя робота, мій обов'язок.

— Які ми ввічливі, — сказав молодий чоловік.

— Насміхаєтесь? — Провідниця наважилась ще раз глянути на нього.

— Ну що ви... Дякую. Просто дякую.

Перш ніж піти далі, провідниця повагалася якусь мить. Спитати чи ні? Ну що їй до того, чому він їде до маленького містечка, загубленого серед поліських лісів? І все ж вона спитала:

— Ви у відрядження?

— У відрядження? — чомусь здивувався чоловік. — Ні, не у відрядження. На роботу. — І пожартував: — На постійну роботу! На трирічне заслання.

Із веселого, приязного тону провідниця зрозуміла: він аж ніяк не проти з нею порозмовляти. Вона, здається, навіть йому подобається. А чому б і ні? Адже вона теж не потвора, доволі симпатична, якщо вже бути відвертою, хлопці з депо липнуть поглядами, а Коля-бригадир каже...

Провідниця обірвала думку, що поволокла її невідомо куди, у темну безвість, і спитала:

— То ви за направленням?

— Авжеж, — веселості в його голосі навіть додалося. — Після університету. Перед вами бовдур, якого мали залишити у Львові, але не залишили. Навіть у Луцьку не зумів затриматися. Тепер їду в поліську Тьмутаракань. — Він тріпнув непокірним чубом. — Тож як повернетесь — передавайте привіт Львову. Ви ж зі Львова?

— Зі Львова?

— Даруйте? — Хлопець трохи знітився. — Я гадав — бригада львівська, а не санкт-петербурзька, бо ж розмовляєте українською...

— Так-так, бригада львівська.

«А сама я зі Старої Вишні», — хотіла признатися провідниця, але знову нічого не сказала. Нащо йому знати? Натомість, перш ніж остаточно позбутися цього спілкування, таки поцікавилася:

— Ви будете вчителем? Не вгадала? Лікарем?

— Знову не вгадали. — Пасажир, проте, явно не був розчарований. — Я юрист.

— Юрист?

— Що, не схожий?

— Ні, чому ж... Але... Ви... будете суддею?

Досі вони розмовляли впівголоса, бо ж довкола спали люди. Але останні слова провідниця вимовила гучно, майже вигукнула. Вигукнула проти своєї волі.

— Судді на вигляд солідніші, еге ж? — по-своєму, очевидно, розтлумачив її подив пасажир. — Може, буду й суддею. Колись таки буду. Поки що просто працюватиму в суді. Куди ви...

— До інших пасажирів... Спіть, я вас розбуджу...

Провідниця швидко пройшла до кінця вагона.

Коли вона перевірила всі квитки й повернулася у своє купе — там уже лунала музика. Стрімка, нахабна, вона, здавалося, розколювала тишу сонного вагона, мов дужий залізний молоток горіхову шкаралупу. Враження посилювало шипіння й постійна робота ударника, що, видно, не шкодував рук, відбиваючи стрімкі такти. Провідниця зрозуміла: Коля-бригадир уже прийшов. Він полюбляє заявляти про себе гучно, і плювати йому, що пасажери сплять, що за вікном ніч, що він мав би, навпаки, оберігати спокій у вагоні.

Так і є, сидить із транзисторним приймачем у руках, а в очах, що з веселою нахабністю дивляться на неї, провідниця бачить себе — очі, сірі, майже блакитні, вбирають її, щоб зі звичною певністю затягти, мовби збільшуючись із кожною наступною миттю. Коля-бригадир знав про цю особливість своїх доволі гарних, аж якось не по-чоловічому гарних, очей і сповна використовував її. Провідниця здогадувалася — не одна вона втопилася в тих бездонних очах, осіла на дні, забута їхнім власником, проте чи зупинить це наступну жертву? Але сьогодні Колині очі викликали в неї лише відразу, втім, може, й не відразу, але якийсь дивний спротив, що народився майже миттєво, щойно вона їх побачила.

— Слухай, вимкни, — несподівано для себе самої владно наказала вона.

— А то що? — вишкірив Коля зуби, з-поміж яких зблиснуло два золотих.

— Люди ж сплять.

— Ну й чорт з ними. Виспляться вдома, — безтурботно сказав Коля.

Провідниця рішуче простягла руку до приймача. Коля-бригадир, певно, відчув щось нове в її настрої, бо сам зменшив звук.

— Дивись, що я приніс.

Рухом фокусника він заліз під коричневу шкіряну куртку, дістав звідти пузату пляшку.

— Лікер. Ананасовий. Твій улюблений.

— Миколо...

Він теж підвівся, стояв зовсім поруч, вона чула його гарче дихання, відчувала дуже чоловіче тіло.

— Що, Людочко?

— Уже випив? Ми ж на роботі...

Він тернувся щокою об її скроню, вільною рукою обняв за шию, потім дихнув у її ніздрі.

— І краплі в рот не брав сьогодні. А лікер подарував один чмур за те, що в купейний вагон без білета посадив.

— Миколо...

— Та ти сьогодні якась сама не своя. — Він зазирнув Людмила в очі. — Я ще тоді помітив, як у потяг сідали. Що сталося, Людо?

«Тоді ти не міг помітити, — подумала Людмила, — тоді ще нічого не трапилося, тоді я ще нічого в собі не відчувала, хіба те, що проминатимемо Стару Вишню, трохи тривожило. Але то так, дрібне хвилювання, не вперше...»

— То що сталося? — допитувався Коля. — У гуртожитку хтось образив?

— У гуртожитку? Ні. — Людмила похитала головою. — Хто мене мав образити?

— Ну, може, Вірка. Ти казала...

— Ні-ні. Вибач. Сховай лікер.

— Як хочеш. Куди поставити? Людо... — У його голосі прокинулися незвичні, мовби жалібні нотки. — Це ж тобі подарунок від мене.

— Скоро станція, Колю.

— То й що? Стоїмо тільки дві хвилини. До Ковеля ще година. Ні, ти таки сама не своя.